

Leders tale ved åpningen av møtet i Kirkerådet - Stavanger, 7. desember 2016

Leder i Kirkerådet, Kristin Gunleiksrud Raaum

Det kunne være grunn til å holde pusten. Over tempoet, omfanget og alvoret i de endringene vi står midt i. Kirkens økonomi, avtaleverk og organisasjon knas og eltes. Og det HAR vært en høst med høy puls.

Men i dag puster jeg rolig.

Tirsdag 29. november ble det enighet mellom partene om et nytt avtaleverk for rettssubjektet Den norske kirke. Samme kveld ble protokollen mellom KA, Presteforeningen og de andre arbeidstakerorganisasjonene undertegnet. Det var et historisk øyeblikk: partene hadde forhandlet seg frem til enighet om lønns- og arbeidsvilkår for alle ansatte i det nye rettssubjektet Den norske kirke ved overgangen fra staten den 1. januar 2017. Vi har nå både en hovedavtale og en hovedtariffavtale på plass. Det er KAs avtaleverk som ligger til grunn samtidig som lønns- og arbeidsvilkårene for dem som skal overdras er sikret. Det har vært intense og krevende forhandlinger siden midt i september. Dette betyr at vi kan gå inn i det nye året og vite at viktige rammer er på plass, og arbeidstakere i rettssubjektet Den norske kirke er sikret trygghet under omstilling. Jeg vil gjerne få benytte anledningen som arbeidsgiver til å takke partene for innsatsen og for forhandlingsviljen. Takk til arbeidstakerorganisasjonene og takk til KA som er vår arbeidsgiverorganisasjon. Nå skal det forhandles om lokale særavtaler og tilpasningsavtale.

For noen dager siden ble det også enighet om nytt statsbudsjett. Den norske kirke fikk en tilleggsbevilgning på 60 millioner til drift. Vi hadde bedt om 76 millioner, som var det vi trengte for å opprettholde nivået i 2016. Økonomien er og vil være krevende. Vi mener likevel at det vil være mulig å opprettholde prestestillingene og aktivitetsnivået for øvrig. Jeg vil gjerne også her få takke forhandlingspartnerne – og spesielt Krf. Også dette forhandlingsresultatet er avgjørende for at vi kan gå inn i den nye virkeligheten og være i stand til å holde vårt løfte om trygghet under omstilling. Jeg vil gjerne takke KR's direktør og hans stab som utrettelig har regnet og beregnet og forhandlet og forankret. Så må jeg også si at det har vært en svært positiv opplevelse å ha møtene i Stortinget og få lov til å formidle hva kirken er og gjør – altså hva landet får ut av disse pengene vi har bedt om. Jeg har opplevd stortingspolitikere som er grunnleggende opptatt av kirken og dens rolle og budskap. Rett som det var havnet vi i gode samtaler om hva kirken skal være.

Jeg har også behov for å komme med en kort kommentar til gårsdagens hovedoppdrag i Vårt land om prester som ikke ønsker å være med over til det nye rettssubjektet. For Den norske kirke er det trist at noen ikke ønsker å være med over. De har selv sagt rett til å reservere seg, Men vi hadde trengt deres kompetanse og bidrag. Kulturdepartementet har bestemt at den økonomiske konsekvensen av slike valg er at lønnsmidlene til disse blir igjen i staten. Kirkerådet har sagt tydelig at vi mener det er urimelig at lønnen deres skal holdes tilbake fra rammetilskuddet til Den norske kirken

Det nærmer seg 1. januar med voldsom fart. Neste gang vi er samlet vil vi lede rettssubjektet Den norske kirke. Derfor er det viktig for oss å vite at rammeverk og ordninger er i ferd med å falle på plass. Det jeg har snakket om til nå, Avtaleverk, rammetilskudd fra staten er blant de forhold som må være i orden. Kirkelig tilsatte må ha ordnede og trygge arbeidsforhold. De må få lønn når de skal. Den nye organisasjonen må fungere. Denne høsten har jeg fått se på nært hold hvordan vår administrasjon i Kirkerådet og bispedømmeråd jobber systematisk med å få alt på plass. Vi har en

plan, og selv om det stadig dukker opp nye detaljer som må gjennomtenkes og håndteres, virker stemningen god.

Alt dette jeg har snakket om til nå må være på plass, fordi kirken skal være kirke. Fordi vi som kirke ikke skal være nærsynt opptatt av økonomi og ordninger og rammeverk. Derfor må vi alle gjøre hva vi kan for å ikke bli dratt inn i teknikalitetenes sentrifugalkraft. «Det er en verdslig sak», sier Karlsson på taket når han har ødelagt Lillebrors dampmaskin. Og for å bli i Astrid Lindgrens verden: Marikken og Lisabeth har et ord for noe som er så fint og vakkert og dypt og vidunderlig at ordene nesten ikke strekker til: «Det er en salighetsting», sier Marikken om plastringen med den dypt røde steinen. Kirkens organisasjon og økonomi er en verdslig sak. Men det som skjer i kirken, der mennesker møter Gud, det er en salighetsting. Og det spørsmålet vi alle – kirkelige medarbeidere – står overfor er: hva vil det si å være den folkekirken Grunnloven forutsetter. I 2016. I en ny rettstilstand. I en kirke som springer ut av noe helt annet enn pekuniære hensyn. Vi skal ikke være mindre kirke i den nye rettstilstanden. Vi skal være mer. Vi skal ikke være en innadvendt kirke som har nok med seg selv og sin egen struktur. Vi skal være en kirke, midt i verden, midt i menneskers liv. Fordi Guds ansikt er vendt mot verden.

I år har 40 000 mennesker meldt seg ut av Den norske kirke. Avisoppslagene har vært mange. Men kanskje ser vi på det fra feil vinkel. Etter at vi fikk den elektroniske selvbetjeningsløsningen på plass, er utmeldingen kun et tastetrykk unna. Dermed har vi etter mange år fått ryddet opp i medlemsregisteret. Ingen skal være medlem i et trossamfunn de ikke ønsker å være med i. Utmeldingstallet er rekordhøyt. Men det utgjør litt over 1 prosent av medlemstallet. Det spørsmålet vi virkelig må stille oss er dette: Når utmeldingen kun er et tastetrykk unna, hvorfor velger 99 prosent å ikke benytte seg av det? Hvorfor velger 99 prosent å være med i Den norske kirke. Er det fordi de et sted inne i seg vet og har erfart at i kirken kan de finne en salighetsting?

Jeg fant en salighetsting på søndag. Jeg var på gudstjeneste i Oslo domkirke ved markeringen av Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep. Det var en sterk opplevelse. Musikken, dansen, liturgien, ordene. Det knuste glasset som uttrykte liv som gått i stykker, perlene som fortalte om menneskers verdighet. Det var et nærvær av livets realitet og Guds realitet. Og jeg kjente at alt dette, som er utviklet som et svar på at mennesker krenkes på det groveste og dypeste, det trenger kirken for å være kirke. Gunstein Draugedalen sang teksten av Jan Terje Christoffersen: «Så la tak og vegger snakke, de har sett meg gråte før. La dem klage, la dem takke, la meg være ikke spør. Spør du meg, så vet jeg ikke, annet enn at jeg er her, ved et alter, ved en kilde, på et sted hvor Gud er nær.» Ressurscenteret har hjulpet mennesker som har vært utsatt for overgrep og krenkelser til å kjempe med sin skam, og med å finne tilbake til sin verdighet. Og i dette er det skapt et språk som gir oss alle et glimt av Gud. Som når det ble sunget om «Det skjelvande liv eg har fått.» Da kan også jeg være der, med mitt eget skjelvande liv, på et sted der Gud er nær. Det er en salighetsting.

Folkekirken er fylt med mennesker, åndelighet og teologi i forbindelse med dåp, begravelse, vielse og konfirmasjon. Og i jula. Der skal vi være en kirke som forkynner evangeliet, som viser varme, som løfter frem kjærlighetens nødvendighet. Der kan mennesker oppleve at de står overfor et stort dyp. Av sannhet og av Guds nærvær. Der skal kirken igjen og igjen gi språk til julebudskapets innerste realitet. Som Ylva Eggehorns tekst, gjendiktet av Hans Olav Mørk:

Mot morgengry

Så kom du da til sist, du var en fremmed, en sagnfigur jeg hørte rykter om.

Så mange malte sine bilder av deg, du bar en annens bilde da du kom.

*Vi trodde du var en vi kunne kjøpe, et navn å signe våre våpen med.
Vi bygget katedraler mot det høye, men du gikk hele tiden lengre ned.*

*Du er et barn som ligger på et jordgulv, du fryser om vi ikke griper inn.
Du hater vold, berører våre kropp, du byr de elskende på moden vin.
Du stiger ut av alle tomme graver, du er en vind som sier: det blir vår.
Du kommer som en flyktning over fjellet, du følger oss dit ingen annen når.*

*Du er den sang om livet som jeg glemte, den sannhet jeg forrådte, dag for dag.
Jeg svek meg selv; det speil jeg alltid gjemte bar dine brådyr, dine ansiktsdrag.
Kom nær til meg og bli hos meg. Det mørkner, kan hende lysner det en gang på ny.
Ditt liv skal bære meg; en svarttross synger i nattetimen fram mot morgengry.*

Dette skal vi forkynne, som den salighetsting kirken er satt til å gi til alle som kommer. Fortellingen om en sannhet som hele tiden går lengre ned, om oss selv om vårt liv, og om svarttrossen som synger når natten er som mørkest. Dette budskapet er kirkens forpliktelse, og i julen skal det synges og danses og hviskes i alle landets kirker, for alle som er kommet «ved et alter, ved en kilde, på et sted hvor Gud er nær.»

I julen er kirkens stemme i verden tydeligere enn ellers. Men kirkens stemme løftes stadig overfor mennesker som lider eller som strever. Kirkens stemme inn i verden skal også være en anstendighetens stemme. Den skal aldri slutte å snakke tydelig om nåde og barmhjertighet. For en kirke som ikke viser nåde og barmhjertighet er ingen kirke. Derfor løftes kirken sin stemme for flyktingers menneskeverd, for samfunnets forpliktelse overfor dem som har rett til beskyttelse, men også overfor krenkede, utstøtte og sårede mennesker. Det siste året har jeg møtt så mange som har snakket om at de forventer at kirken skal være et annerledes sted enn resten av verden. At de forventer at kirken skal være det stedet der menneskeverdet aldri må vike, det stedet der diskriminering ikke skjer. Jeg tror det er uttrykk for at de har forstått noe av kjernen i evangeliet, og at de derfor har forventninger til hva kirken skal være. Jeg tror det handler om at de er berørt av et budskap som er så sterkt, så dypt, så sant at det forandrer verden. Det er en salighetsting.

Derfor er marsjordren til alle kirkelige medarbeidere nå før alle julens gudstjenester: Våg med frimodighet å være kirke, å gjøre kirke. Vi er ingen kirke på defensiven, en kirke for de synkende tall og de forstemmende statistikker. Vi er bærere av budskapet om Gud som ble menneske, som ble *et barn som ligger på et jordgulv, du fryser om vi ikke griper inn. Som er en flyktning over fjellet, som følger oss dit ingen andre går.*

Oppfordringen til kirkelige medarbeider er: hvil i tryggheten om å skulle forkynne dette budskapet, vær trygg i forvissningen om at dette er sterkt og viktig og nødvendig for så mange mennesker, slik at vi selv og andre kan finne varme og verdighet *ved et alter, ved en kilde, på et sted hvor Gud er nær.*
